

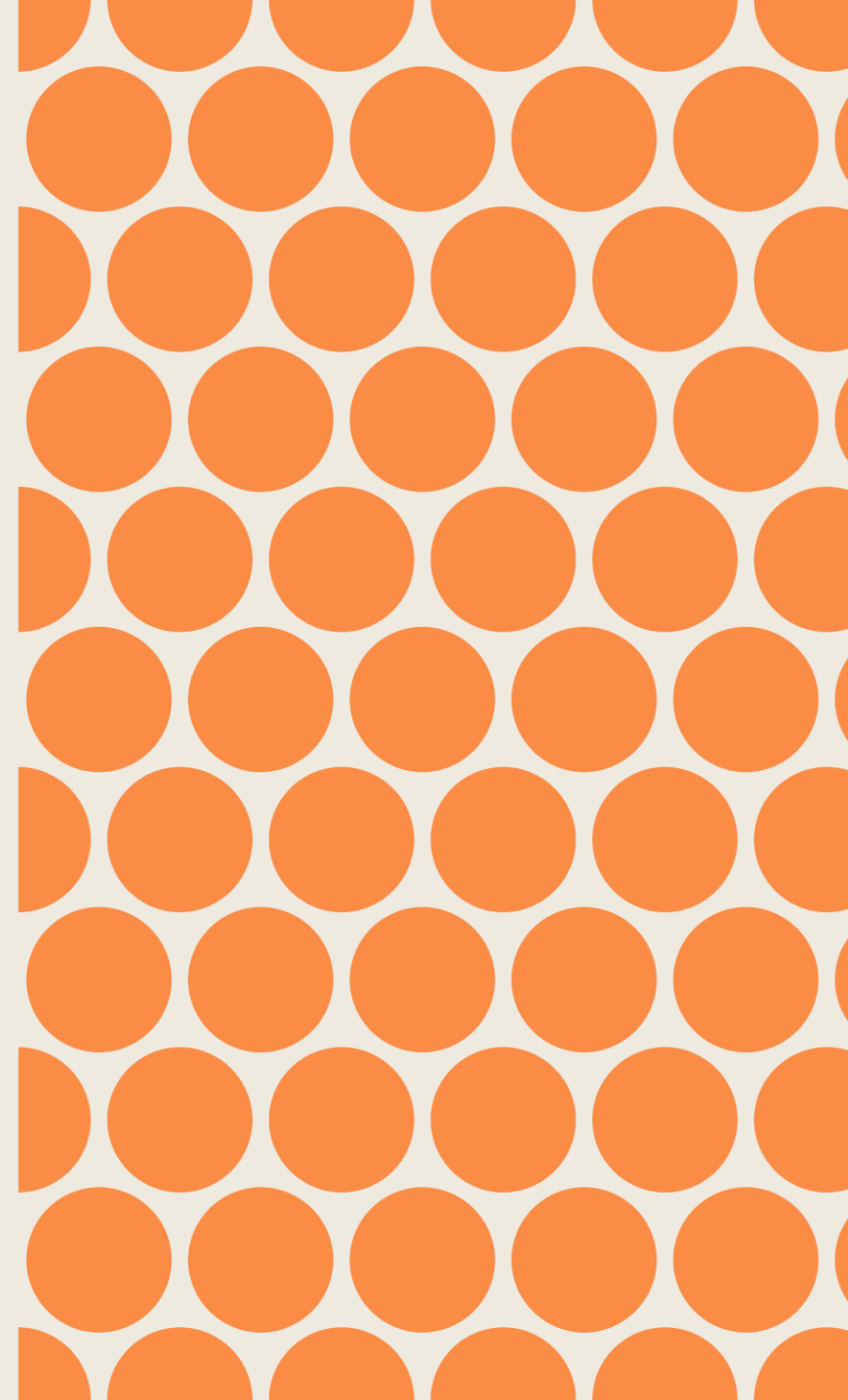
Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmia vaikuttavuuteen ja vaikuttavuusperustaiseen ohjaukseen

Petra Kokko, STM, ohjausosasto
Työikäisten sote-palvelujen ja aikuissosiaalityön
tietofoorumi
4.11.2024

**Kansallinen
palvelureformi**

Esityksen sisältö

- Vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelma 2024-2027
- Mihin tulisi erityisesti panostaa vaikuttavuuden näkökulmasta?

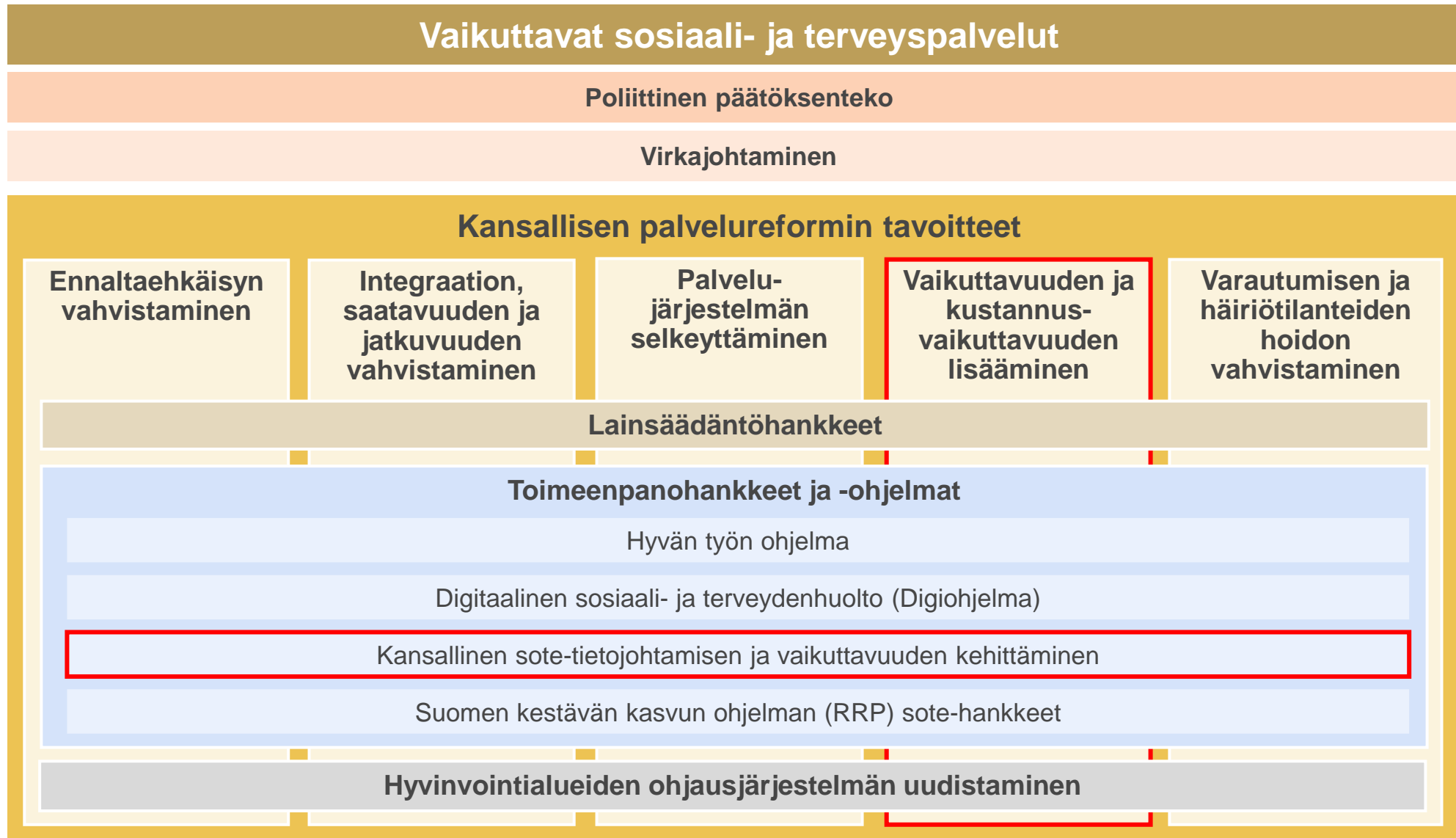
**Kansallinen
palvelureformi**

Kansallisen SOTE-tietojohdamisen ja vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelma 2024-2027

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Kansallisen palvelureformin toteutusmalli

Vuoropuhelu ja ohjaus

Hyvinvointialueet & niiden muutosohjelmat

Tavoitteen visio ja osatavoitteet

Visio

Vaikuttavuusperustaisuus ja kustannusvaikuttavuus vahvistuvat läpi koko sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän

Osatavoitteet

- A. Vaikuttavuusperustaisuutta vahvistetaan ja priorisointia tehdään avoimesti ja näyttöön pohjautuen valtion ohjauksessa, alueiden johtamisessa ja palvelutuotannossa.
- B. Vaikuttavien ja kustannusvaikuttavien käytäntöjen arvioinnin rakenteet, prosessit ja arviointiosaaminen vahvistuvat.
- C. Palvelujärjestelmän yhtenäinen tietotuotanto kehitetään vastaamaan vaikuttavuusperusteisen päätöksenteon ja sitä tukevien tutkimuksien ja selvityksien tarpeita.

Vaikuttavuuden toimenpiteet

Tukevat prosessit

Palvelutuotannon vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta mahdollistavat ja edesauttavat prosessit

Strateginen tavoitteen asetanta

9 Kansallinen ohjaus

Arviointitoiminta

- 1 Kansallisten arviointitoimijoiden selvitys
- 2 Säädetään palveluvalikoiman periaatteista
- 3 Yhtenäistetään ja uudistetaan arvioinnin prosessit ja kriteerit

Implementaatio

- 3 Yhtenäistetään arviointi- ja suositusprosesseja
- 4 Levitetään hyviä vaikuttavuusperustaisia hankintakäytäntöjä
- 7 Vahvistetaan Käypä hoito ja Hotus-suositustoimintaa
- 8 Otetaan käyttöön vaikuttavia käytäntöjä sosiaali- ja terveydenhuollossa

Ydinprosessi

Palvelutuotannon vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden toteutuminen

Painopisteiden valinta

**Hyvinvointialueen
resurssiallokaatio**

Vaikuttavien palveluiden
kohdentaminen ja toteuttaminen

**Ammattilaisen
päätöksenteko**

Koulutus ja osaaminen

- 6 Tuetaan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta, selvitystyötä ja panostetaan arviointiosaamisen vahvistamiseen

Tutkimus

- 6 Tuetaan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta, selvitystyötä ja panostetaan arviointiosaamisen vahvistamiseen

Tietopohja

- 5 Tehostetaan systemaattista vertailukelpoisuuden laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon tuotantoa, tiedon analysointia ja hyödyntämistä

Arviointitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet, selvitykset

Toimenpide

1.1 Selvitetään ja kootaan kansallinen terveydenhuollon menetelmien arvioinnin osaaminen ja resurssit yhdeksi kokonaisuudeksi

3. Yhtenäistetään ja uudistetaan arvioinnin ja suositusten tuottamisen prosessit ja kriteerit käyttöönottoon liittyen, myös avohoidon ja laitoshoidon lääkkeisiin liittyen

Tuotos

Terveydenhuollon menetelmien arviointitoimijoita koskeva selvitys

1. Suomen nykytilan kartoitus terveydenhuollon menetelmien arvioinnin lakisääteisistä toimijoista
2. Kansainväliset vertailut: Suomen kannalta oleellisten referenssimaiden (Tanska, Norja, Englanti, Skotlanti, Kanada, Alankomaat) terveydenhuollon menetelmien arvioinnin organisoitumismallit ja päätöksentekomekanismit kuvataan.
3. Vaihtoehtoisten organisoitumismallien ehdotus terveydenhuollon menetelmien arviointitoiminnan ja päätöksenteon organisoitumiseksi Suomessa.

Sosiaalihuollon ja HYTEN arviointi- ja suositustoimijoita koskeva selvitys sekä EU-digi kartoitus

1. Sosiaalihuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamallien ja menetelmien arvioinnin ja suositusten toimijoista
2. EU-tason digitaalisten menetelmien arvioinnin viitekehysten kartoitus

Arviointitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet, lainsäädäntö

Toimenpide

2.1 Säädetään palveluvalikoimaan kuulumisen periaatteista

Tuotos

§ HE Palveluvalikoiman periaatteet

2.2 Selvitetään mahdollisuus linjata sitovasti menetelmien ja palveluiden kuulumisesta palveluvalikoimaan tai rajaamisesta sen ulkopuolelle

Selvitys mahdollisuudesta säätää kansallisesta toimijasta, jolla on toimivalta linjata sitovasti menetelmien ja palveluiden kuulumisesta palveluvalikoimaan tai rajaamisesta sen ulkopuolelle

2.3 Säädetään terveydenhuollon menetelmien arvioinnin kansallisista vastuista

§ HE Terveydenhuollon kansalliset arviointitoimijat

Arviointitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet, menetelmäkehitys

Toimenpide

3. Yhtenäistetään ja uudistetaan toimintamallien, käytäntöjen ja palveluiden arvioinnin ja suositusten tuottamisen prosessit ja kriteerit käyttöönottoon liittyen

Tuotos

Arviointikehikkojen
arviointi ja valinta

Arviointikriteeristön
määrittely

Tietopohjaan kohdistuvat toimenpiteet

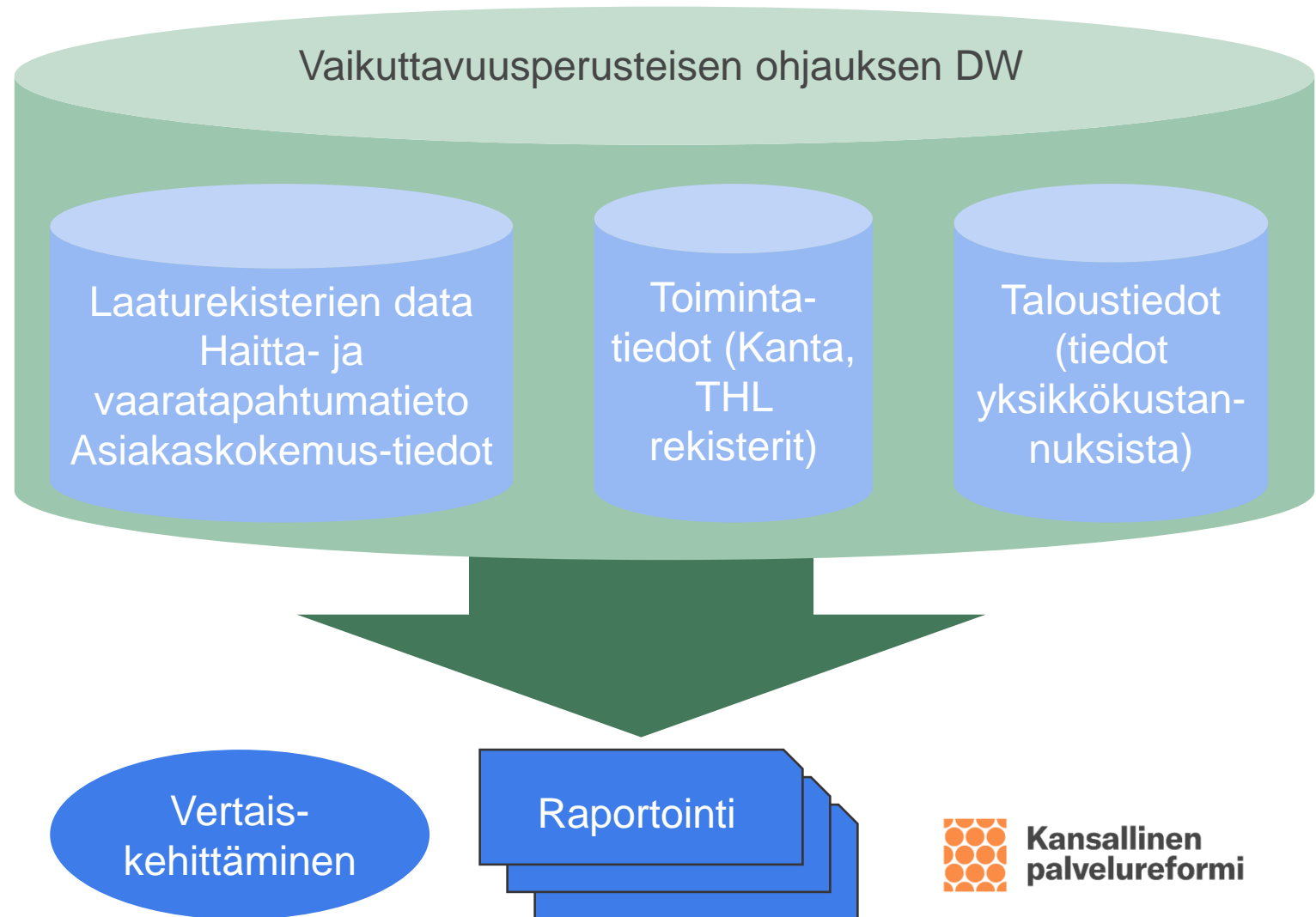

Toimenpide

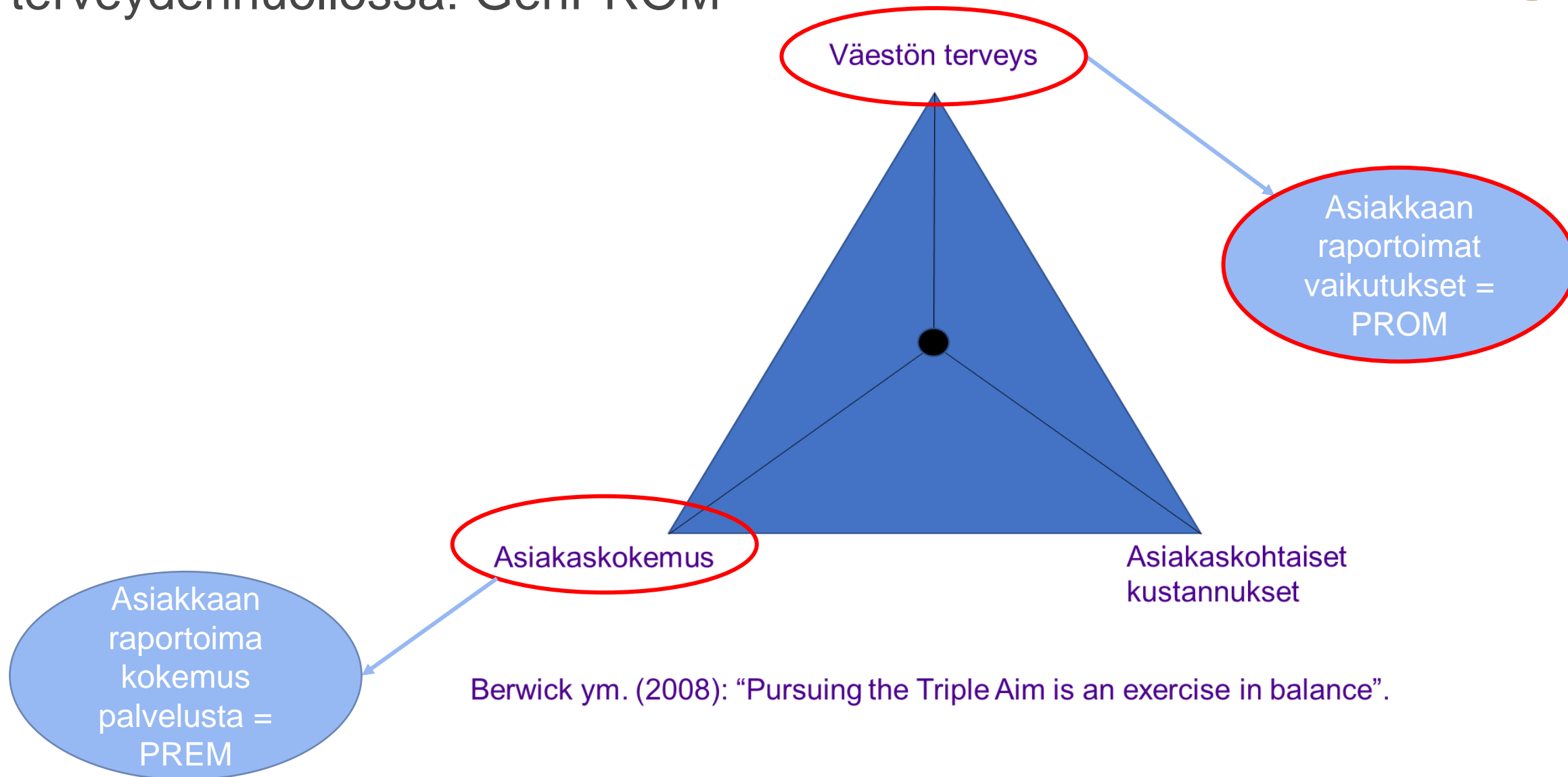
Tuotos

5. Tehostetaan systemaattista vertailukelpoisuuden laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon tuotantoa, tiedon analysointia ja hyödyntämistä

9. Vahvistetaan valtion ohjausta ja myös alueellista päätöksentekoa vaikuttavuusperustaisesti

Geneerisen PROM-mittarin valinta ja käyttöönotto terveydenhuollossa: GenPROM

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannuksilla vertailukelpoista tietoa hyvinvointialueiden toiminnasta ja taloudesta

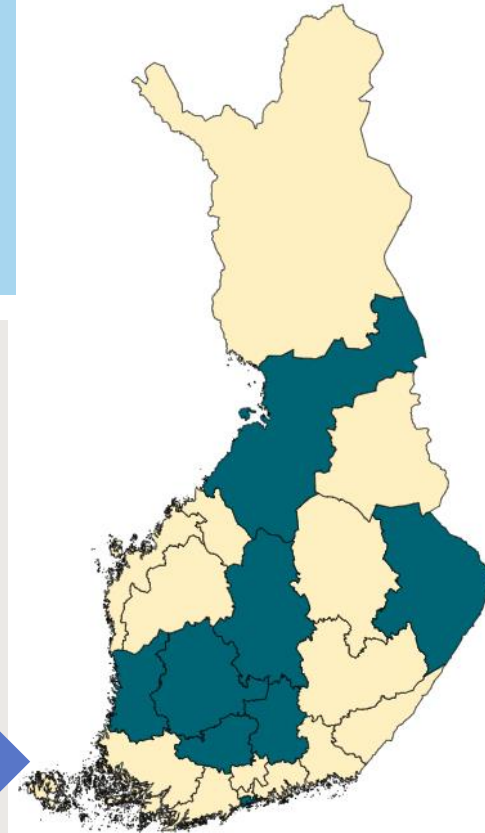

Yksikkökustannusten avoimuudella edistetään sitä, että **kustannusvaikuttavuudeltaan** parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla

Tavoitteena:

- **Hyvinvointialueiden välinen vertailu** kansallisella TAHTO-laskennalla (THL)
- **Tuotantotapojen välinen vertailu** (julkinen vs. yksityinen)
- Edellyttää järjestämisen kustannusten tunnistamista – selvitys valmistuu 2024 lopussa

Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa

Toimenpiteet & tuotokset:

- Kansallinen yksikkökustannuslaskenta rekisteriaineistosta (THL)
  - Aineistojen laadun tarkistus ja arviointi
  - Ensimmäisten AURA-palveluluokkien yksikkökustannusten ja menetelmäkuvauksen julkaisu vuoden 2024 lopussa
- Hyvinvointialueiden oman yksikkökustannuslaskennan kehittäminen
  - Kehitetään yhtenäisiä laskennan periaatteita verkostotyöskentelyllä
  - Mahdollistaa mm. toimipisteiden välisen vertailun ja digi- vs. läsnäpalvelun vertailun
  - Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohjeistus 2025

Sosiaali- ja
terveysministeriö

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Tutkimukseen, koulutukseen ja osaamiseen kohdistuvat toimenpiteet

Toimenpide

Tuotos

6. Tuetaan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta, selvitystyötä ja panostetaan arviointiosaamisen vahvistamiseen

- Käytäntöjen arviointimenetelmien opiskeluun on saatavilla verkkokursseja sekä materiaaleja hyvinvointialueiden ammattilaisille
- Vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta on rahoitettu RRP-mekanismien ja VTR:n kautta
- Yliopisto- ja oppilaitosyhteistyö on tiivistynyt
- Vaikuttavuustutkimuksen verkosto on perustettu

Implementaatioon kohdistuvat toimenpiteet, suositukset

Toimenpide

Tuotos

7. Varmistetaan Käypä hoito ja Hotus -suositusten ajantasaisuus ja pyritään laajentamaan suositusten määrää ja sisältöä tarvittavin osin

- Käypä hoito- ja Hotus –suositusten määrää lisätään
- Käypä hoidon täydelliset kattavat suositukset ruotsinkielisinä versioina
- Suositusten hyödyntämisen seurantamalli rakennettu hyvinvointialueilla (ohjauksellinen aspekti)

Implementaatioon kohdistuvat toimenpiteet, implementaatio ja de-implementaatio

Toimenpide

Tuotos

8.1 Laaditaan toimintamalli vaikuttamattomien tai vähähyötyisten menetelmien käytöstä poistamiseen

8.2 Vahvistetaan kansallista työtä parhaiden käytäntöjen (ml. Vaikuttavuusperustaiset hankinnat) jalkauttamiseksi (informaatiota ja käyttöönoton tukea)

Selvitykset ja kartoitukset

1. Selvitys vähähyötyisistä ja vaikuttamattomista menetelmistä
2. Kartoitus/selvitys näyttöön perustuvien parhaiden käytäntöjen julkaisemiseen liittyvän palvelun teknisistä ratkaisuista

”Menetelmäpankki” ~ Innokylä 2.0

Prosessi- ja toimintamallikuvaukset

Keskeisimmät toimet vaikuttavuuden edistämiseksi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

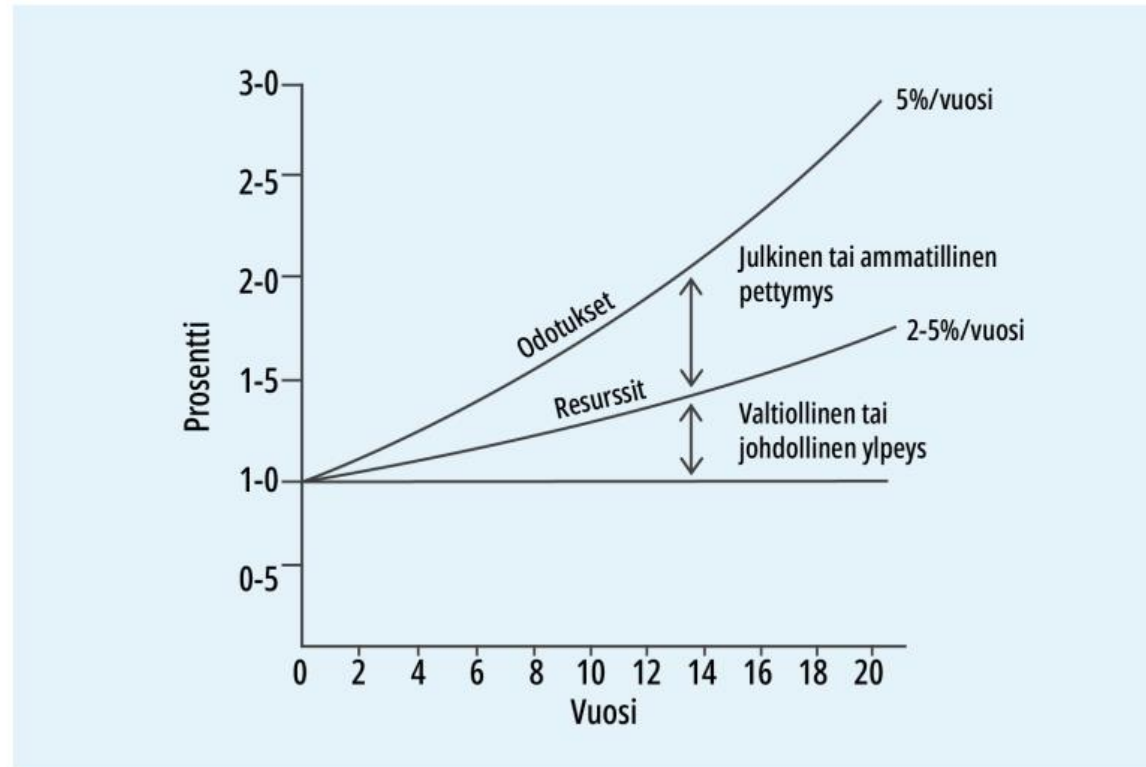
Kolme vaikuttavuuden kannalta keskeisintä asiaa

1. Palveluvalikoiman määrittelyssä on päästävä eteenpäin: periaatteet ja kansallinen arviointitoimija
2. Sote-järjestelmää tulisi tarkastella kokonaisuutena – nyt järjestelmässä on päällekkäisyyttä ja hukkaa
3. Tarvitaan parlamentaarinen visio sote-järjestelmän kehittämisestä

Ilman palveluvalikoiman määrittelyä mikään määrä rahaa ei riitä

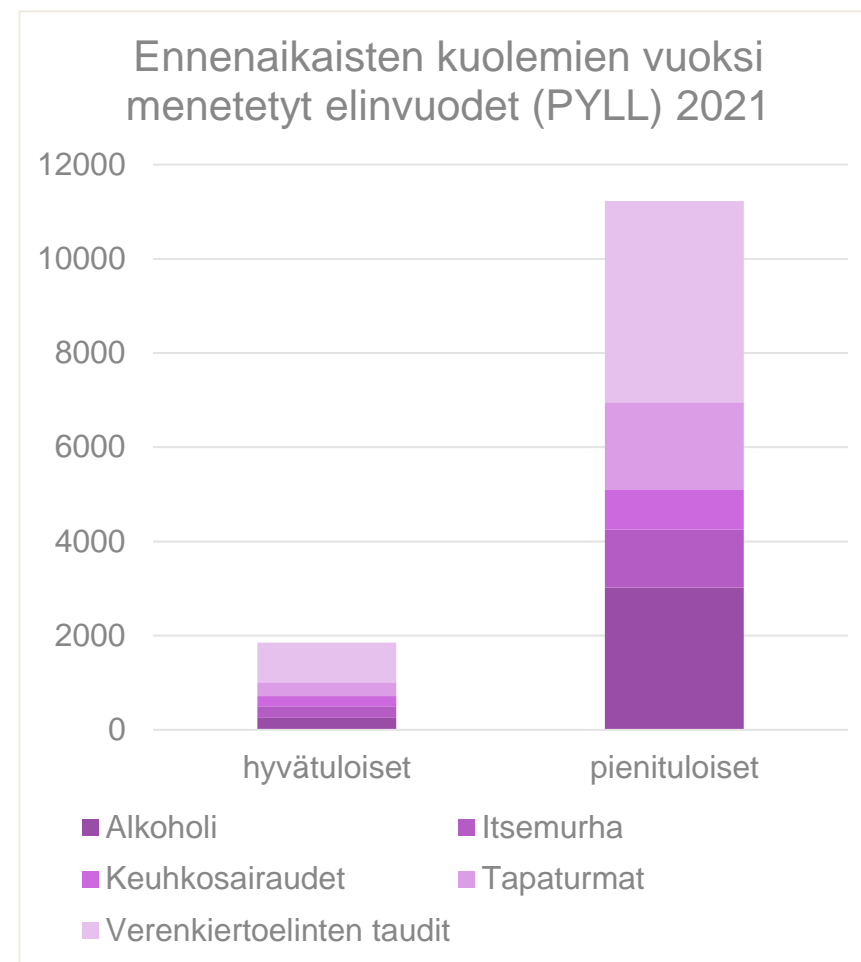
Kuva 1. Odotusten ja resurssien välinen kuilu, ns. Thwaitesin käyrä. (mukailtu Cochrane BMJ 1991)

Ensisijaisen terveydenhuollon järjestelmä on kolminkertainen – onko tähän varaa?

- Suomessa on kolme rinnakkaista ensisijaisen terveydenhuollon järjestelmää (julkinen perusterveydenhuolto, yksityinen terveydenhuolto ja työterveyshuollon sairaanhoito) – kokonaisuus suosii ylemmässä sosioekonomisessa asemassa olevia*
- Mm. tyydyttymätöntä lääkäripalveluiden tarvetta on kaksi kertaa enemmän pääasiassa terveysasemalla asioivilla kuin pääasiassa työterveyshuollossa asioivilla*
- Työterveyshuollon sairaanhoitopalveluihin kohdentuu arviolta 1600-1800 lääkäriyövuotta*

Kaavion lähde: Sotkanet

* Koponen P & Tynkkynen L-K. Työterveyshuollon sairaanhoitopalvelut. Näkökulmia suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän oikeudenmukaisuuteen. THL Työpaperi 8/2023

Tarve parlamentaariselle visiolle

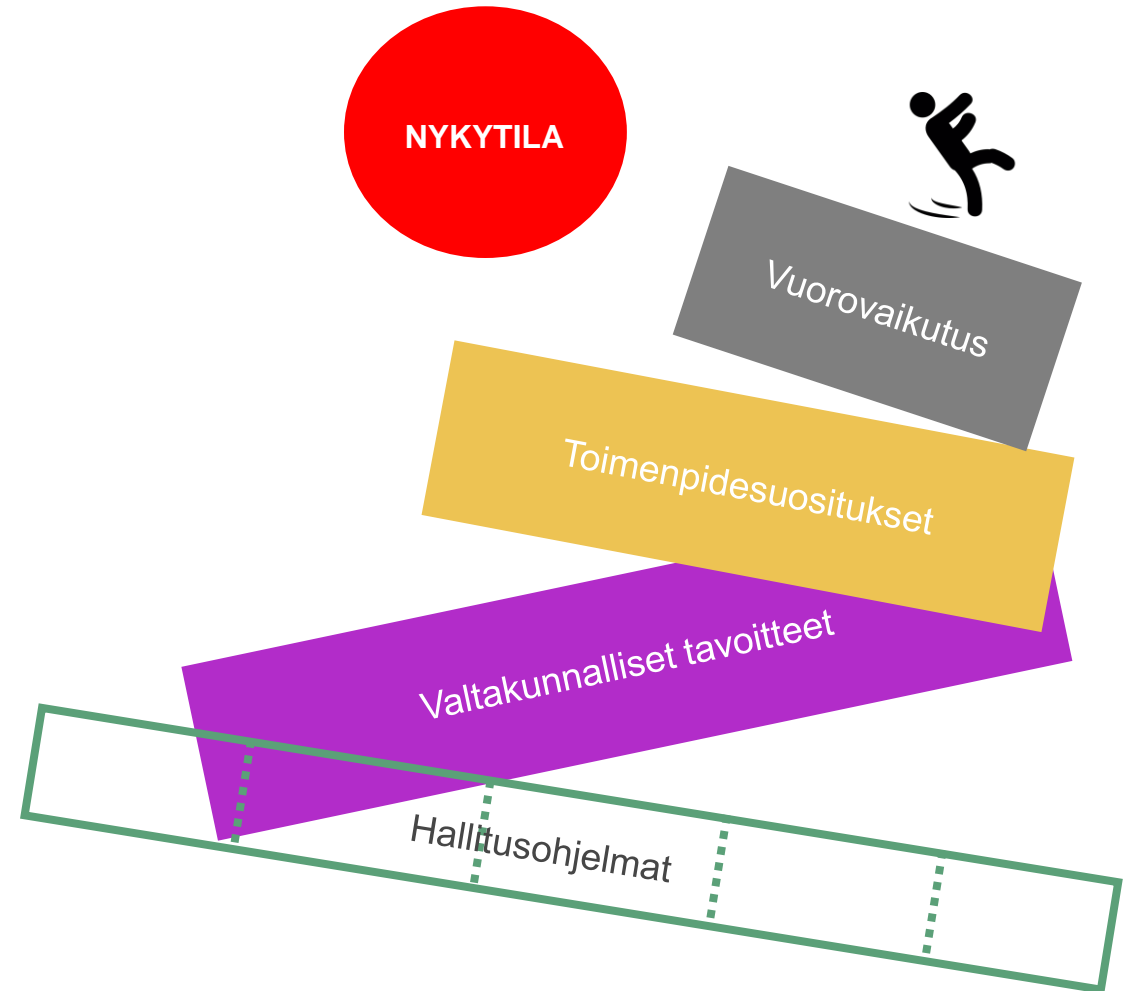
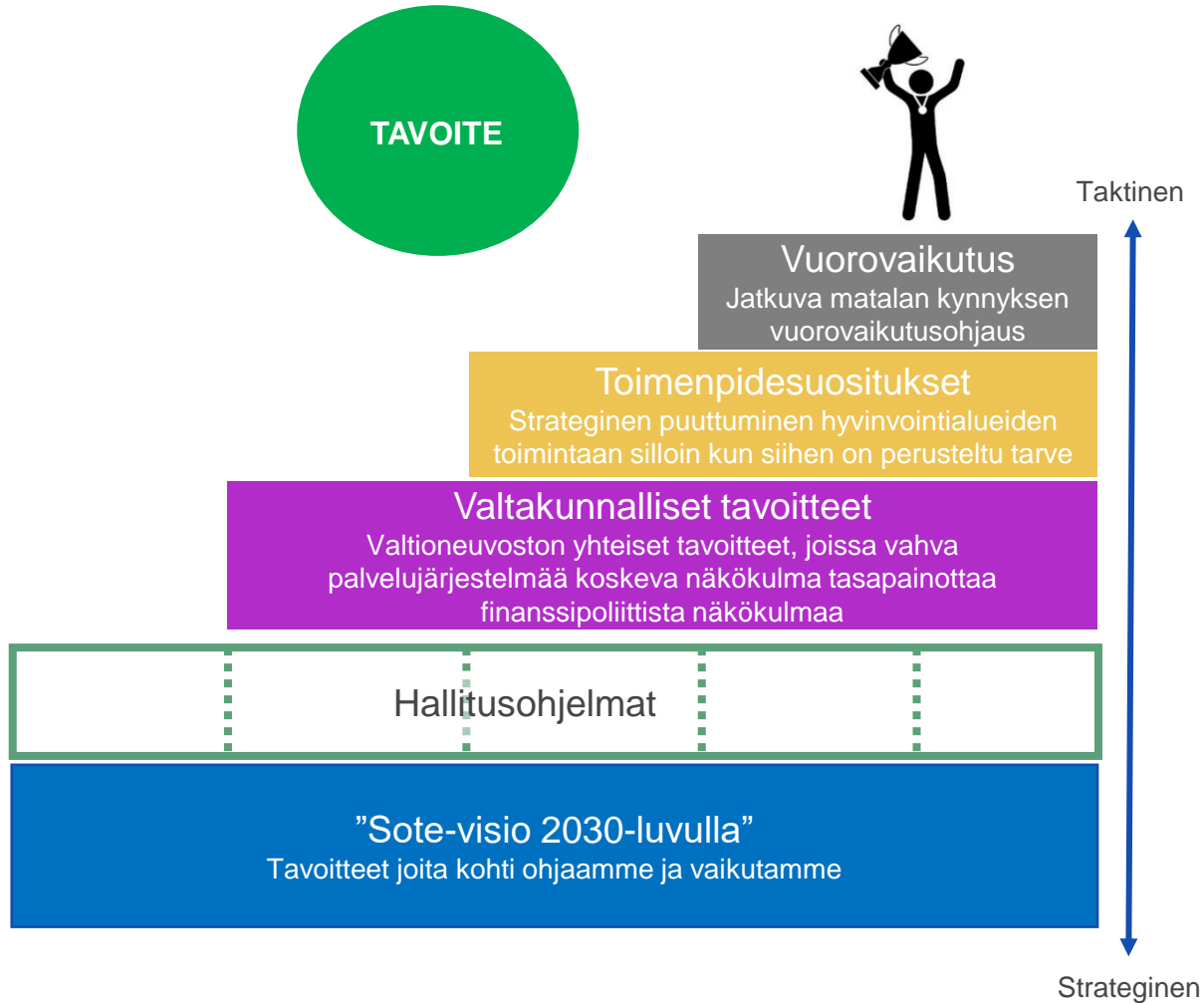
- Sote on yhteiskunnalle aivan keskeinen sektori
  - Hyvinvointialueiden rahoitus vie ~kolmanneksen valtion budjetista
  - Toisaalta sote-palveluilla luodaan, paitsi terveyttä, myös turvallisuutta ja työkykyä
- Mm. palveluvalikoiman suhteen työ kestää väkisinkin yli vaalikausien

Miksi on tarve sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän pitemmän aikavälin näkemykselle?

- Sote-uudistuksen valmistelu ja toimeenpano sekä hyvinvointialueiden aloittaminen ollut viime vuodet fokuksessa; keskitytty nykyhetkeen
- Yksittäinen hallituskausi ja siinä tapahtuva hallitusohjelman toimeenpano on lyhyt sosiaali- ja terveydenhuollon strategisessa kehittämisessä
- Suomessa ei ole tällä hetkellä yhtä pitkän aikavälin konkreettista kokonaisnäkemyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä
- STM tunnistanut tarpeen muodostaa selkeä näkemys julkisesti rahoitetusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä, jota hyödynnetään jatkuvasti täydentyvänä myös tulevien hallitusneuvotteluiden (2027, 2031) virkapuheenvuorossa
- ”Sote-visio” tehdään yhteensopivaksi laajassa valmistelussa olevan STM:n konsernistrategian kanssa
- ”Sote-visio” toteutetaan STM:n virkatyönä

Vaikuttava ohjaus edellyttää, että keskeiset ongelmat ja strategiset valinnat on tunnistettu

Kiitos mielenkiinnostanne!
petra.kokko@gov.fi

Sosiaali- ja
terveysministeriö